

Kritik mot arkivhanteringen

GÖTEBORGS UNIVERSITET sköter sina forskningsarkiv dåligt. Det anser Riksarkivet – och den arkivansvariga vid universitetet instämmer.

sid 3

Bra att Pedagogen ligger i centrum

LÄRANDE ÄR EN av universitetets centrala uppgifter. Pedagogen bör därför ligga i universitetets och stadens fysiska centrum. Så resonerar Tomas Kroksmark, professor vid institutionen för pedagogik och didaktik.

sid 4

Beröm för bred juristutbildning

BRA UTBILDNING TROTS dålig genomströmning och långa studietider. Det betyget får juristutbildningen vid Göteborgs universitet i Högskoleverkets granskning.

sid 6

"Smygrasism" på universitetet?

PÅ RELIGIONSVETENSKAPLIGA institutionen är det populärt att skriva uppsats om islam, särskilt om den "förtryckta" muslimska kvinnan. Det är fördomarna om islam som oroar professor Britt-Mari Näsström.

sid 12

GU får ny webbplats

UNIVERSITETETS CENTRALA SIDOR har fått en ny struktur och profil som utgår från användarens perspektiv. Nu ska det bli lättare att hitta det man söker.

sid 14

Sändes i döden efter avvisning

"FÖRGÄVES BÖNADE och bad jag om tillstånd för honom att stanna i Sverige."

Ingriid Segerstedt Wiberg berättar i gästkrönikan om en vänlig form av dödsdom.

sid 16

FOTO: THELMA NAGEL

Gränslös scenkonstnär

MAN KAN SE ett språk som ett landskap. Man kan se det som en egen dimension. Frantisek Veres, professor i scenisk gestaltning vid Högskolan för teater, opera och musikal, gör bådadera men betraktar samtidigt konsten som gränslös.

sid 8-9

FOTO: ALLAN ERIKSSON

Tid att tänka

ÅRTUSENDESKIFTET INBJÖD INTE bara till ett festande och firande. Det mobiliserade också en katastrofberedskap. Dessutom stämde det till reflexion – att döma av bokutgivning och tv-satsningar mer över det förflutna än inför framtiden. Till det som också blev uppenbart hör att tillbakablickandet, i varje fall i Sverige, främst har koncentrerat sig till 1900-talet. Det förflutna i relation till millennieskiftet blev främst de senaste hundra åren. Till våra

männsliga begränsningar hör att vi har svårt att tänka i tid.

Samtidigt bekräftar det utbredda tillbakablickandet inför framtiden Eyvind Johnssons tänkvärda formulering "Blickar tillbaka för att kunna blicka framåt, ty sådant är vårt tänkande liv". Personligen skulle jag önska att politiker och planerare av alla slag tog med sig årtusenskiftets tänkande i termer av nutid-dåtid-framtid in i 2000-talet. Det skulle kunna bidra till både att en del tidigare misstag inte upprepas och att det som visat sig fungera väl får fortsätta finnas.

Farhågorna, mer än förhoppningarna, dominerar annars ett uppteckningsmaterial som Folkklivsarkivet i Lund insamlat med anledning av millennieskiftet. Ser vi till generationen av åttondeklassare pekar de på att ozonlagret förtunnas, överbefolkningen är ett hot och miljöförstöringen accelererar. Däremot är de positiva till sina egna möjligheter – tack och lov. Själva skall de bli golfproffs, framgångsrika läkare och statsministrar. De vuxna meddelarna ser vid sidan av miljöförstörelse, genmanipulation och kloning ökade klasskillnader som de stora hoten. Däremot tror de inte att det kommer någon katastrof som utplånar hela jordens befolkning eller ett tredje världskrig.

"Aldrig mera krig" var en framgångsrik slogan efter första världskriget. Vi vet hur det gick. Efter andra världskrigets slut verkade det osannolikt att hitlertidens utrotande av judar, zigenare, kommunister och homosexuella skulle kunna upprepas. I dag finns det ändå en nynazism på många håll i Europa och etnisk rensning förekommer inte bara i f d Jugoslavien. Förintelsekonferensen i Stockholm är en viktig påminnelse om att det som aldrig skulle kunna ske igen fortfarande kan hända.

Tvärt emot vad vi skulle vilja tro frodas inte minst i det västerländska samhället i dag stereotyper och fördomar om "andra" grupper, som en farlig grogrund för fortsatta, framtida diskrimineringar. Problem i samband med invandring och växande välbefinnande och också bland inhemska befolkningar har lett till varningar för "kulturfundamentalism" och "klassrasism" som det finns skäl att ta på allvar, vilket den historiska erfarenheten visar. Utanförskap på grund av arbetslöshet och svag ekonomi förvandlas lätt till kulturella faktorer relaterade till det etniska ursprunget; fattigdom tillskrivs närmast medfödda brister hos de fattiga själva, enligt känd 1800-talsmodell. En brittisk tidning hade t o m för några år sedan en artikel om upptäckten av "arbetarklassgenen" – för att visa på farorna i en del av den aktuella debatten, som den finstilta avslutningen visade.

När vi blickar tillbaka för att blicka framåt kan vi allmänt sett se att vi som människor – och universitet – alltid varit dåliga på att hantera den mänskliga mångfalden som den skapande resurs vi både intellektuellt och känslomässigt vet att den är. Att söka förstäelsen och kunskapen i komplexiteten är teoretiskt och praktiskt svårare än att formulera förenklade "lösningar" på mänskliga problem, som de fasansfulla följderna av hitlertidens konstruerade stereotyper och fördomar bland annat har att lära oss.

Att tänka i tid handlar också om tid att tänka.

BIRGITTA SKARIN FRYKMAN

Det angår oss alla

DE UTDRAGNA FÖRHÖRSCENERNA i pjäsen Kode är skakande realistiska och trovärdiga. Genom protokollet och förhören med de inblandade får vi steg för steg en bild av vad som hände John Hron natten för fyra och ett halvt år sedan vid Ingetorpssjön utanför Kode.

Hur kan man egentligen förstå det ofattbara? Det går inte – fastän man gärna vill – att komma med bortförklaringar som att det som hände var ett undantag och att gärningsmännen var psykiskt störda. Det framgår i pjäsen att dådet var utfört med nazistiska förtecken.

Ett av pjäsens budskap blir att mordet i Kode berör oss alla. Våldet i samhället är allas angelägenhet. Och allas vårt ansvar.

Afrikakännaren Mai Palmberg uttryckte det tydligt på den u-landskonferens, som hölls i januari. "De våldsamma uttrycken för rasism beskrivs i massmedia som händelser i samhällets periferi, utförda av isolerade marginella grupper. Deras rasism anses extrem och förvirrad, inte på något sätt ett uttryck för samhällets värderingar."

I detta nummer av GU Journalen upp-

märksammar vi även kulturella fördomar vid universitetet. Hur kommer det sig att så många skriver uppsatser om den "förtäckta" muslimska kvinnan? I ett reportage vänder sig religionsprofessor Britt-Mari Näsström mot föreställningen om islam som en kvinnoförnedrande religion.

På sista sidan berättar Ingrid Segerstedt Wiberg en gripande historia om en judisk flykting från Österrike som sändes till döden sedan Sverige vägrat ta emot honom. En nödvändig påminnelse om ämnets ständiga aktualitet i dessa dagar då Förintelsekonferensen i Stockholm nyligen avslutats.

ALLAN ERIKSSON
Redaktör

Tipsa om nyheter

Har du nyhetstips? Händer något intressant på din arbetsplats som tidningen borde skriva om och som har ett allmänintresse för samtliga anställda? Hör av dig till redaktör Allan Eriksson, tel: 773 1021, e-post: gu-journalen@gu.se

Den 27 januari är officiell svensk och europeisk minnesdag för Förintelsen. Bilden visar förintelselägret Auschwitz-Birkenau.

Inget samhälle vaccinerat mot totalitära irrläror

"Jag är hungrig och jag fryser. När jag blir stor vill jag bli tysk. Då kommer jag inte mer att vara hungrig och frysa."

Så skrev ett judiskt barn i Warszawas ghetto. Orden kom för mig när jag den 27 januari i universitetets aula på Samling för demokrati lyssnade på Celina Goldbergs nedtonade och därför så drabbande berättelse. Först måste hon lämna sin skola, därefter tvingades hon in i ett ghetto. Slutstationen var Auschwitz. Vid befrielsen för 55 år sedan var hon i ett sådant skick att hon förmodligen skulle ha dött om hon ätit av de konserver som erbjöds. Många andra slutade sina liv på det sättet.

Nazismens uttalade mål att utplåna ett helt folk var unikt. Men också idag är Europa fyllt av flyktingar. En del av 1930-talets idéer har återupptått på Balkan. Mot bakgrund av detta gjorde Jasenko

Selimovic ett försök att förstå hatets anatomi. Han underströk att extremnationalismen inte kan förklaras av sociala faktorer.

Det var inte på grund av hög arbetslöshet som många människor plötsligt förlustade mångfald, olikhet och kritiskt tänkande. Istället måste man förstå den attraktionskraft som finns i att vara en del av en homogen helhet, en folkgemenskap som är något mer än ett antal enskilda individer. Då behövs också fiendebilder. Konspirationsteorier förklarar på ett enkelt sätt varför allt inte är som det borde vara.

Sådana tendenser finns naturligtvis också i dagens Sverige. Inget samhälle är vaccinerat mot de totalitära irrläroarna.

DAVID ANDERSSON

GU JOURNALEN är en informations- och personaltidning från Göteborgs universitet. REDAKTÖR: Allan Eriksson LAYOUT/GRAFISK FORMGIVNING: Anders Eurén. ANSVARIG UTGIVARE: Siv Bondenäs Brink STF ANSVARIG UTGIVARE: Åke Pettersson MEDVERKANDE SKRIBENTER: Eva Lundgren, Anders Franck, Kajsa Asklöf, David Andersson, Lars Nicklason, Poly Gallardo och Ingrid Segerstedt Wiberg. ADRESS: Informationsavdelningen, Göteborgs universitet, Box 100, 405 30 Göteborg. TEL: 031-773 1021. FAX: 031-773 4354 E-POST: gu-journalen@gu.se INTERNET: http://www.gu.se/aktuell/GU-journalen TRYCK: Arktryckarna AB, Göteborg. Tidningen trycks på miljövänligt papper som uppfyller kraven för Svanenmärkning. UPPLAGA: 5 800 ex UTGIVNING: 8 nummer/år. Nästa GU Journal utkommer i början av mars MANUSSTOPP: 23 februari ADRESSÄNDRING: Gör skriftlig anmälan till redaktionen. För obeställt material ansvaras ej. Citera gärna, men ange källan. ISSN 1402-9626

Hård kritik mot arkivhanteringen

Stora brister inom arkiverksamheten. Dålig tillämpning av regelverket på området. I en rapport från Riksarkivet får GU svidande kritik för hanteringen av forskningsarkiven.

TILLSYNSMYNDIGHETEN RIKSARKIVET (RA) har gjort en omfattande utvärdering av hur Göteborgs och Umeå universitet hanterar den forskningsanknutna arkiverksamheten i enlighet med gällande lagstiftning och regler.

Resultatet av undersökningen är nedslående:

- ▶ Reglerna på området tillämpas dåligt vid flertalet besökta institutioner.
- ▶ Det saknas i stor utsträckning planering och rutiner för hur forskningshandlingar ska hanteras.
- ▶ Varje enskild forskare tycks skapa egna system för hur man arkiverar handlingar utan att ta hänsyn till handlingarnas värde.
- ▶ Det finns en omfattande okunskhet om vilka regler som styr hanteringen av allmänna handlingar och arkivhandlingar.

Barbro Rhodiner, som är ensam som arkivansvarig vid universitetet, är inte alls förvånad över kritiken:

– Nej, det har alltid varit illa ställt. Dessvärre är arkivhanteringen ett lägprioriterat område vid GU. När det gäller forskningsarkiven beror det på ointresse men också på tidsbrist. Många prefekter har en väldigt tung arbetsbörda. Visst finns det forskare som sköter det bra, men det finns också sådana som är rädda om sina papper och betraktar materialet som sitt eget privata.

Det är inte helt lätt att peka ut vem som ytterst bär skulden för situationen, enligt Barbro Rhodiner:

– Det finns flera samverkande orsaker. Det beror dels på att vi har en splittrad organisation, dels på att ledningen inte visat tillräckligt intresse för åtgärder inom en del angelägna områden som just arkivvård. En annan orsak är osäkra eller odefinierade mål för den administrativa verksamheten.

Vad Riksarkivet kommer fram till i sin rapport är i och för sig inte särskilt överraskande. Under flera år har RA klagat på att universitet och högskolor är dåliga – och i vissa fall riktigt dåliga – på att följa regelverket på området när det gäller t ex tryckfrihetsordningen och arkivlagen.

Riksarkivet drar slutsatsen att det krävs omedelbara åtgärder för att komma till rätta med problemet. Några förslag är att man sätter in informations- och utbildningsinsatser för de olika grupper som arbetar med arkivhantering och att handledning införs. De som är formellt arkivansvariga – prefekter och avdelningsföreståndare – bör få information eller utbildning. Ett annat förslag är att ordna kurser i arkivvård för administrativ personal. Till sist föreslås även att doktorander under sin utbildning får information om vad som gäller.

Barbro Rhodiner håller med om att det behövs utbildningsinsatser.

Om inget görs åt bristerna inom arkivhanteringen får detta allvarliga konsekvenser.

– Forskare får i framtiden sämre möjligheter att bedriva forskning och vi lämnar efter oss ett dåligt arv till eftervärlden. Lika allvarligt är att allmänhetens rätt att få tillgång till vad vi arbetar med minskar.

Hon anser att både universitetsledning och prefekter borde ta sitt ansvar och sätta på arkiverksamheten. Det största problemet är bristen på resurser.

– Jämför bara med Chalmers, säger Barbro Rhodiner. Där har man fyra heltidsanställda. Lunds universitet har en stab på nästan tio personer. Om vi fick anställa fler arkivarier så skulle vi kunna gå ut till institutionerna och hjälpa till och informera, men det går inte i dag.

ALLAN ERIKSSON

FAKTA/ Riksarkivets granskning

Riksarkivet inspekterade samtliga Göteborgs universitets institutioner/avdelningar vid medicinska och humanistiska fakulteterna.

Undersökningen visar bl a att närmare hälften av de undersökta institutionerna inte har någon regelrätt registrering av de formella handlingarna. Det är vanligt att ansökningar om forskningsmedel inte diarieförs. Ofta saknas rutiner. När sådana finns skiljer de sig från institution till institution, men även från forskare till forskare.

ILLUSTRATION: TOMAS KARLSSON

GU går med överskott år 2000

– Ett planerat överskott, men sämre resultat än väntat.

Det säger ekonomichef Lars Nilsson.

Göteborgs universitet beräknas i år gå med 25 miljoner kr i överskott istället för planerade 30. Orsaken är att några fakulteter beräknar större underskott än vad som tidigare var aviserat. Det planerade överskottet hänger samman med att Göteborgs universitet, under perioden 1997-1999, "producerat" flera utbildningsplatser än vad anslagen räckt till. Lars Nilsson tänker följa upp fyra fakulteter:

- Inom den medicinska fakulteten ska den vårdvetenskapliga sektionen ses över, både vad gäller grundutbildning och personal.
- Odontologiska fakulteten beräknar ett underskott på 3,3 miljoner.
- Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten budgeterar ett kraftigt underskott på nästan 15 miljoner.
- Samhällsvetenskapliga fakulteten räknar med ett underskott på drygt 12 miljoner kr. För att klara ekonomin i år tar fakulteten ut hela sitt insparade kapital. Frågan är hur man ska klara verksamheten år 2001?

När det gäller övriga fakulteter är den ekonomiska situationen ganska bra, bedömer Lars Nilsson. Men några problem kvarstår. Den konstnärliga fakulteten har en besvärlig ekonomi och går i år back med drygt tre miljoner. Den utbildningsvetenskapliga fakulteten har lågt under kontroll, med undantag av institutionen för hushållsvetenskap.

Ökad kontroll av orgelcentret

All orgelverksamhet koncentreras till den konstnärliga fakulteten, enligt styrelsens beslut i december. En ny centrumbildning, Göteborg Organ Art Centre (GOArt), inrättas under den konstnärliga fakultetsnämnden. Det innebär att den del av verksamheten (exempelvis den nordtyska barockorgeln) som tidigare hörde till humanistiska fakulteten förs över till konstnärliga fakulteten. Denna lösning förväntas, enligt styrelsen, skapa en mer samordnad och effektiv orgelverksamhet.

Dessutom ställer styrelsen krav på att kostnaderna för orgelcentret inte får skena iväg ytterligare – budgeten skall nu hållas. Därför utses en styrgrupp som närmare ska följa och kontrollera verksamheten.

Professorsinstallation

Nu är datumet spikat. Den 18 mars blir det en gemensam professorsinstallation i Konserthuset. Då kommer samtliga professorer – även biträdande och gästprofessorer – att installeras, alltså över 100 professorer på samma gång.

Professor Bengt Olsson har utsetts till ordförande i konstnärliga fakultetsnämnden. Forskarassistent Cecilia Häggström är vice ordförande.

Namnbyte. Teater- och operahögskolan har 1 januari bytt namn till Högskolan för teater, opera och musikal. Ändringen markerar att det finns tre utbildningar på högskolan, varav en musikalutbildning på högskolenivå som inte finns någon annanstans i Skandinavien.

"Pedagogen hör hemma i centrum"

– Lärande är en av universitetets centrala uppgifter. Institutionen för pedagogik och didaktik bör därför förläggas till universitetets – och stadens – fysiska centrum.

Det säger Tomas Kroksmark, professor vid institutionen för pedagogik och didaktik, i en kommentar till det senaste inlägget i en debatt som han trodde var avslutad – en tidningsartikel där åtta politiker i Mölndal protesterar mot planerna att låta Pedagoggen flytta till Sociala huset.

Argumenten i artikeln övertygar inte honom.

– I likhet med en del andra lekmän som yttrat sig i den här frågan nämner de åtta politikerna som ett av de starkaste skälen för sin uppfattning – att Pedagoggen ska ligga kvar i Mölndal – de goda parkeringsmöjligheter man där kan erbjuda, refererar Tomas Kroksmark. Det är fascinerande. Som om akademiska studier kräver bil och parkeringsplats. Det kan knappast vara ett seriöst argument.

Politikerna hävdar vidare att bussförbindelserna mellan Göteborg och Pedagoggen kan bli bättre, tätare och billigare. Läter bra, men någon större kreativitet på den punkten har vi emellertid inte sett under den senaste tjugofemårsperioden, menar Tomas Kroksmark.

– Detta har ingen betydelse, efter-

Tomas Kroksmark försvarar flytten.

som kommunikationerna vid Sociala huset är helt överlägsna de till Pedagoggen, tillägger han.

En annan invändning mot flytten är att hyreskostnaden för Pedagoggen kommer att bli högre i de nya lokalerna än i de gamla. Vilket i och för sig stämmer, medger Kroksmark, men bara om man också räknar alla korridorer, trappor och andra biutrymmen i Mölndal. De motsvarar ca 10 000 kvadratmeter av totalytan.

– Räknar man däremot bort dem – vilket ju ter sig rätt naturligt – skall kostnaden bli densamma.

– Men den springande punkten för "de åtta" är att det blir för dyrt att bygga om Sociala huset, säger Tomas Kroksmark. Det kommer att kosta omkring 450 miljoner kronor. Och det låter kanske mycket, men ett pris skall alltid ställas mot vad man kan få för pengarna, hur det kan påverka en verksamhet eller en utveckling av något. Därför bör diskussionen snarare handla om vad denna flyttning kan innebära för samhällets kunskapsutveckling, för den västsvenska regionen, för Göteborg respektive Mölndal, för Göteborgs universitet och för pedagogiken och didaktiken som forsknings- och undervisningsområden. Jag ser med stor entusiasm på denna utvecklingsmöjlighet.

Dessutom antyder de åtta politiker-na att flertalet lärare på Pedagoggen inte är "särskilt förtjusta i flytten"

Här vid Sociala huset är det tänkt att nya Pedagoggen skall ligga.

men att de är rädda för att "säga vad de tycker". Kroksmark bekräftar att det finns de som försökt sprida sådana rykten – med hänvisning till två undersökningar. Men märkligt nog, säger han, är det ingen som sett de här undersökningarna.

– Hur ska man förhålla sig till den typen av argumentation, undrar han. Alla inblandade vet att några av medarbetarna på Pedagoggen ifrågasätter flyttningen. Det är ingen hemlighet och inte alls särskilt anmärkningsvärt. Att några av medarbetarna betraktar det som nära nog oöverkomligt att byta rum eller att flytta en våning upp eller ned visste vi förut. Det stod klart då vi flyttade runt i huset i våras. Så är det förmodligen på de flesta arbetsplatser. Kanske till och med i Mölndals kommunhus?

– I Göteborgs universitets vision talas det om ett "lärandets universitet", påminner Tomas Kroksmark. Det är en markering av universitetets ansvar när det gäller att förvalta, utveckla och reproducera kunskap av olika slag. Detta ansvar – som med andra ord är ett ansvar för olika former av lärandeprocesser hos såväl forskare som studenter – innebär inte minst att universitetet ska arbeta fram

en universitetspedagogik, som när alla anställda vid universitetet och som har sin kärna i Pedagoggen. Detta är en av universitetets centrala uppgifter. Därför är det högst rimligt att den uppgiften förläggas i universitetets fysiska centrum.

Men pedagogiken och didaktiken hör också av ett mycket viktigare skäl hemma i stadens mittpunkt, understriker Tomas Kroksmark.

– På kort tid har samhällets infrastruktur i grunden förändrats. Den stora, bullriga, smutsiga och fula teknologin har ersatts av den lilla, tysta, rena och vackra. I denna kunskapsintensiva vändning hamnar lärandet omedelbart i centrum. Det innebär att det är enkelt att se en koppling mellan universitetets vision och det som borde vara samhällets. På så vis blir Pedagoggen en viktig angelägenhet för kunskapsstaden Göteborg.

– Att flytta Pedagoggen till stadens och universitetets mittpunkt kan visa sig som ett strategiskt välmotiverat vägval för hela Västra Götaland, avslutar Tomas Kroksmark.

Utredning om tvärvetenskapens framtid

ALLTMER HANDLAR I dag om tvärvetenskap. Ett exempel är att de stora forskningsstiftelserna och EU:s program-satsningar bland annat förutsätter att den forskning som kan komma ifråga skall bedrivas i fler- eller tvärvetenskapliga former.

Även vid Göteborgs universitet blir den tvärvetenskapliga forskningen och utbildningen allt viktigare. Men hur ska denna organiseras i framtiden?

Den frågan ska Hans Glimell, professor i humanteknologi, undersöka

närmare. På uppdrag av rektor ska han genomföra en utredning om tvärvetenskapens ställning och organisation och lämna förslag till ny modell.

– Uppdraget är helt förutsättningslöst, betonar Hans Glimell. Vi har inte bundit oss för någon bestämd organisatorisk modell eller lösning.

– Mycket av det som sker vid universitetet är av tvärvetenskaplig karaktär. Jag ska försöka ge en samlad bild och analys av all tvärvetenskaplig verksamhet vid universitetet, men

också undersöka vilka samarbetsprojekt vi har med andra aktörer.

Temanämndens sektionsdekanus Guy Heyden är positiv till att man ser över den tvärvetenskapliga forskningen och utbildningen.

– Det ska man definitivt göra. Och det ska utredas grundligt. Inom temanämnden lever vi i ett slags vakuum. Det är tydligt att dekanerna inte är särskilt förtjusta i vår verksamhet som de betraktar som ett dränage av resurser och inte som en kompletterande

resurs. Den tvärvetenskapliga verksamheten bör underlättas.

Hans Glimell tänker arbeta deltid med projektet under sex månader. Till sin hjälp har han forskningsassistenten Ingemar Bohlin och intendenten Kerstin Thonfors. En informell referensgrupp, där bl a Roger Säljö och Aant Elzinga ingår, knyts till projektet. Utredningen ska vara klar den 30 juni.

ALLAN ERIKSSON

Elitidrottare får högskolepoäng

Nu ska även professionella idrottare vid sidan om sin träning kunna läsa på universitetet. En specialsydd uppdragsutbildning för idrottsmän startar i vår.

GÖTEBORGS UNIVERSITET INLEDER ett samarbete med idrottsrörelsen och stans elitklubbar om en uppdragsutbildning på 20 poäng. Avtalet innebär att drygt 20 idrottsmän får möjlighet att skaffa sig en grundläggande högskoleutbildning i områdena idrott i samhället och informationsteknologi. Initiativet kommer från flera idrottsklubbar i Göteborg inom fotboll, hockey och handboll.

– Det handlar inte bara om att spelarna ska få en meningsfull fritid, utan också om att de ska få en bra utbildning som de har nytta av i framtida yrkesliv, säger Lars-Eric Pettersson, fortbildningsledare på Fortbildningssektariatet vid GU.

Kvalificerad utbildning

Idrottsklubbar har länge varit intresserade av att pröva om det är praktiskt möjligt att kombinera tävlingsidrott med kvalificerad utbildning. För elitidrottare fungerar det normalt inte att ha ett vanligt arbete eller studier vid sidan om träningen.

Utbildningen anpassas särskilt till spelarnas tider. Under första året ska de läsa två ämnen parallellt: idrott i

samhället och informationsteknologi. Därefter planeras påbyggnadskurser inom olika ämnen. För att gå utbildningen krävs att spelarna uppfyller kraven för grundläggande behörighet.

– Det här är en ren uppdragsutbildning som betalas av klubbarna. Och utbildningen har full kostnadstäckning, förtydligar Lars-Eric Pettersson.

Det finns krav på att universitet och högskolor ska satsa mer på uppdragsutbildning. Lars-Eric Pettersson tycker det är bra eftersom uppdragsutbildning är en viktig del av den tredje uppgiften.

– Idrottsrörelsen är en stor folkrörelse som tyvärr ofta glöms bort i dessa sammanhang.

Fel att köpa högskolepoäng

Men frågan om uppdragsutbildning är kontroversiell. Till exempel är Göteborgs förenade studentkårer (GUS) kritiska:

– Vi är emot uppdragsutbildning som är poänggivande. Det är principiellt fel att man kan köpa sig högskolepoäng. Dessutom går uppdragsutbildning ut över de ordinarie studenterna, hävdar Poly Gallardo på GUS.

Lars-Eric Pettersson tycker det är

FOTO: ALLAN ERIKSSON

synd att uppdragsutbildning möts med sådan skepsis från studenterna.

– Det är bra både för universitetet och studenterna. Lärarna får direktkontakt med olika yrkes- och samhällssektorer. Dessutom tillförs institutionerna resurser vilket gör att de får bättre möjligheter att behålla personal och göra nyinvesteringar.

Det känns bra att sitta på skolbanken igen och studera på högskolenivå vid sidan om träningen, säger fotbollsspelarna Allan Kuhn (tv) från ÖIS och Mikael Sandklef, IFK.

ALLAN ERIKSSON

Inget speciellt hände

MILLENNIESKIFTET ORSAKADE BARA småfel. Alla större system fungerar normalt. Det gick bättre än väntat, den slutsatsen drar 2000-projektets ledningsgrupp.

– Det har gått oerhört bra. Vi hade faktiskt förväntat oss mer strul, konstaterar projektledaren Ingemar Thorén tio dagar efter millennieskiftet.

På det hela taget inträffade inget allvarligt under nyårshelgen. Hittills har bara en del problem upptäckts men samtliga har åtgärdats. På några platser har årtal i äldre PC-datorer ställts om till 1980, men det var lätt ordnat genom att ändra datum. Lite större problem har Universitetsbiblioteket haft med GUNDA, där en del filer inte fungerade efter nyårshelgen. Men det har man nu rättat till.

Några småfel drabbade också studiedokumentationssystemet Ladok.

Om insatserna vid GU har varit överdrivna, det är förstås omöjligt att svara på. Ingemar Thorén menar dock att flera större problem har åtgärdats, t ex när det gäller ekonomisystemet Horisonten.

– Om vi inte hade millenniesäkrat Horisonten och våra övriga administrativa system såsom Ladok och lönesystemet PIR, så hade vi drabbats av systemhavrier, säger han.

Det noggranna förarbetet har också inneburit att såväl flera fakulteter som den gemensamma förvaltningen har gjort nyinvesteringar och därmed står bättre rustade inför framtiden. På Medicinareberget

upptäcktes bl a att flera enheter inte har någon reservkraft ifall det skulle bli strömavbrott.

Än så länge är det kanske för tidigt att andas ut, men Ingemar Thorén är övertygad om att inget allvarligt kommer hända framöver.

– Vi kan säkert förvänta oss en del strul, men inga större problem. Det finns en god beredskap ifall något skulle dyka upp.

2000-projektets ledningsgrupp har nu överlämnat sin snabbrapport till styrelsens sammanträde i slutet av januari. En uppföljningsrapport ska vara klar i slutet i slutet av mars.

ALLAN ERIKSSON

Visste du att... Göteborgs universitet har landets bredaste utbud av utbildningar! Av landets 19 utbildningsområden har Göteborgs universitet 16. De områden som GU saknar är, enligt utbildningsdepartementets definition, teknik, media, dans och idrott. Lunds universitet och Umeå universitet delar andra platsen med 14 områden.

Fri debatt

Ordet är fritt i Göteborgs universitets elektroniska debattforum. Välkommen till: <http://debatt.adm.gu.se/>

Juristutbildningen får gott betyg

Bara var fjärde student på juristutbildningen i Göteborg klarar av sina studier på normal studietid. Men trots långa studietider får utbildningen gott betyg – särskilt bra är inriktningen mot näringsliv och förvaltning.

I SIN UTVÄRDERING av landets juristutbildningar riktar Högskoleverket kritik mot att det är låg examensfrekvens, många avhopp och långa studietider. Situationen ser ungefär likadan ut överallt: vid Stockholms universitet är 28 procent färdiga efter fem år och vid Uppsala universitet är cirka 40 procent av studenterna färdiga efter fem och ett halvt år.

Två förklaringar till problemen är betygshetsen och systemet med tingsmeriteringar. Toppbetyg är ett krav för att antas till notarietjänstgöring – en tjänstgöring som krävs för anställning som domare, åklagare och kronofogde. Men endast en tredjedel av de utexaminerade juristerna antas.

Lotta Vahlne Westerhäll är prodekanus på Handelshögskolan. Hon säger att hon är nöjd med utvärderingen men tycker det synd att utvärderarna så ensidigt har fokuserat på den dåliga genomströmningen.

– Om det hade varit en regelrätt ranking så hade vi fått högt betyg. Vår utbildning har guldkant.

– Vi har lyckats med att minska studieavbrotten radikalt de senaste åren. Men problemet med betygshetsen kvarstår i hög grad. Den differentierade betygsskalan är boven i dramat. Många studenter taktikläser och tenter bara när de är säkra på att få högt betyg.

Hög andel godkända

Att avskaffa den nuvarande betygsskalan är dock inte realistiskt så länge som andra juristutbildningar har den kvar, menar Lotta Vahlne Westerhäll.

På det hela taget får juristutbildningen gott betyg. Högskoleverket berömmar den probleminriktade undervisningen, där kritiskt tänkande

och diskussion uppmuntras. Andelen godkända på de enskilda kurserna i Göteborg är 84 procent, vilket är betydligt bättre än på övriga orter. Även satsningen på IT lovdas.

Sammanfattningsvis föreslår Högskoleverket att juristutbildningen breddas. En anledning är att utbildningen är alltför inriktad mot det statliga rättsväsendet medan allt fler jurister får arbete inom andra områden.

Även på den här punkten får Göteborgs universitet beröm för sin kompletterande inriktning mot näringsliv och förvaltning.

– En nyligen genomförd extern utvärdering visar också att Handelshögskolan troligen är den enda i Europa som kan erbjuda fullständiga utbildningar i juridik, ekonomi och informatik, vilket ger en konkurrensfördel, framhåller Lotta Vahlne Westerhäll.

ALLAN ERIKSSON

Prodekanus Lotta Vahlne Westerhäll är nöjd med Högskoleverkets utvärdering.

FOTO: ALLAN ERIKSSON

"JMG tar inte vara på möjligheterna"

Mycket goda förutsättningar att kunna erbjuda landets bästa utbildning – men möjligheterna utnyttjas för dåligt. Den kritiken riktar Högskoleverket mot JMG i sin granskning. Bengt Carlsson på JMG håller bara delvis med.

HÖGSKOLEVERKET HAR GENOMFÖRT en utvärdering av journalistutbildningarna inom högskolan. JMG, institutjonen för journalistik och masskommunikation vid GU, får genomgående positiv kritik. Utbildningen är förankrad i Sveriges starkaste tradition av studier i statsvetenskap och sociologi samt i forskning om politisk opinionsbildning. JMG delar dessutom hus med övriga institutioner i SOM-kretsen och

Har Handelshögskolan på andra sidan gatan.

Brist på levande diskussion

Ända är JMG inte en institution som präglas av levande diskussion. Kontakterna mellan forskning och utbildning, mellan journalistik och statskunskap eller medie- och kommunikationsvetenskap, är inte särskilt omfattande, säger HSV.

– Vi har en lärare från statsvetenskap som också arbetar på journalistutbildningen och vi samarbetar även på andra sätt med övriga utbildningar, säger Bengt Carlsson, studievägledare på JMG. Det är sant att det ingår för få forskningsresultat i grundutbildning-

en. Men vi hinner helt enkelt inte med allt, särskilt som journalistutbildningen har krympt från tre år till två och ett halvt.

JMG kritiserar också för bristande internationalisering.

– Journalistutbildningar är ofta ganska nationellt orienterade eftersom man utbildar sig för det land där man ska verka. Men vi skickar faktiskt studenter utomlands varje termin och just nu har vi en grupp om nio studenter från Centraleuropa som studerar här.

Snedrekrytering är ett problem

Dessutom är den sociala och etniska snedrekryteringen ett problem, enligt Högskoleverket.

– När det gäller etnisk snedrekrytering ligger vi över riksgenomsnittet för antal studerande med utländsk bakgrund. Och vi har just avslutat en fyrtioveckors kurs för studenter födda utomlands i samarbete med arbetsförmedlingen.

– Den sociala snedrekryteringen är ett större problem som gäller hela universitetet och inte bara JMG, säger Bengt Carlsson. Självklart är det viktigt att få in alla samhällsgrupper på journalisthögskolorna men hur det ska gå till finns det inga enkla svar på.

EVA LUNDGREN

Notiser

Ingen skäligen misstanke om tjänstefelbrott

Advokatbyrån Lagerlöf & Leman, som på universitetets uppdrag granskat uppdragsutbildningen för kinesiska studenter vid universitetet, har nu gjort färdigt sin rapport. I den konstateras att det varit flera brister i handläggningen av MBA-programmet. Men man drar även slutsatsen att de lärare vid GU som var involverade i projektet inte har handlat uppsåtligt felaktigt eller oaktsamt. Advokatbyråns

sammanfattade bedömning är att det inte finns anledning att misstänka att någon anställd begått brott och att GU, enligt Lagen om offentlig anställning, inte är skyldig att göra en åtalsanmälan.

Arkitektävling startar

Åtta utvalda arkitektbyråer – sju svenska och en dansk – har bjudits in för att delta i arkitektävlingen om "Nya Pedagogen". Det är Kulturfastigheter i Göteborg AB som arrangerar tävlingen och som i samarbete med Göteborgs universitet har tagit fram tävlingsprogrammet.

Anledningen till att man väljer en

tävling med relativt få aktörer beror, enligt fastighetsdirektör Agneta Kores, på att planeringstiden är kort.

Tävlingen ska vara avslutad redan den 15 mars. Universitetsstyrelsen kommer att fatta beslut om fortsatt projektering i slutet av våren. Om allt går enligt planerna kan definitivt beslut om bygget tas i maj 01. Inflyttning kan då ske i de nya lokalerna sommaren 03.

GU informerar

I vår inbjuder Göteborgs universitet till besöksdagar för blivande studenter. Under två dagar, den 22-23 mars, blir det ett fullspäckat seminarieprogram

om universitetets samlade utbildningsutbud men även allmän information om att söka till och studera vid Göteborgs universitet. Läs mer på hemsidan: www.gu.se/utbildning

Råd mot sexuella trakasserier

Förtroenderådet mot könskränkningar – så heter ett nyinrättat organ som har till uppgift att ge råd och vara en diskussionspart för studenter, personal och ansvariga chefer i komplicerade fall av könskränkningar. Satsningen är en del av GU:s samlade jämställdhetsprogram för att motverka könskränkningar.

Start för bred IT-högskola

En ny tvärvetenskaplig IT-högskola, förlagd till Lindholmen, kan starta redan nästa år.

Det står klart sedan GU och Chalmers kommit överens om att satsa på avancerad forskning och flera gemensamma IT-utbildningar. Men än så länge återstår frågan vad den nya IT-högskolan kommer att kosta och hur nya lärare ska rekryteras.

DET HAR LÄNGE talats om en IT-högskola. Men genombrottet kom inte förrän i slutet av förra året, då en samverkansgrupp under ledning av Philip Brenner presenterade sitt förslag.

– Det är den hittills största satsningen som Chalmers och GU genomför tillsammans, säger rektor Bo Samuelsson och tillägger:

– Det är utomordentligt viktigt med en bred IT-satsning – med kompetens från alla ämnesområden både på Chalmers och GU.

All IT-utbildning samlas

Projektgruppens förslag är i korthet att starta en ny IT-högskola som om sex-sju år ska bli en utbildnings- och arbetsplats för 5 000 personer, varav 4000 studenter. Högskolan får lokaler på två ställen, först på Lindholmen med ett brett utbud av IT-utbildningar, och så småningom ett forskningsinstitut i Vasaområdet. Och snabbt ska det gå. Redan nästa vår ska de första studenterna påbörja sina studier.

Tanken är att samla all IT-utbildning i Göteborg. På sikt ska högskolan kunna erbjuda ett stort antal IT-utbildningar, med program från två år upp till fem år, men även många profiltutbildningar. Samtliga utbildningar ska få en bred IT-profil med tvärvetenskapligt inslag. Även om en stor del kommer att handla om det rent tekniska i IT-världen är en annan viktig del själva innehållet i informations-teknologin.

NEBUT SHOHVA/NOVA/REUTERS

En målsättning är att försöka rekrytera nya grupper till högskolan. De kortare kurserna ska även passa akademiker med invandrarbakgrund och studieovana grupper. Även tjejer ska särskilt uppmuntras att studera IT.

Locka kompetenta lärare

Den nya högskolan ska också bedriva avancerad forskning inom IT-området. Det är denna forskning som man hoppas ska locka kvalificerade lärare och forskare till högskolan. Just bristen på kompetenta lärare är ett stort problem, menar Philip Brenner.

– Vi kan ju inte erbjuda samma löner som i näringslivet. Men om högskolan blir tillräckligt bra och spännande så kommer det inte att bli svårt att rekrytera duktiga lärare från företagsvärlden. Jag är övertygad om att de vill utbildas ungdomar – det handlar trots allt om företagens egen överlevnad.

Vad högskolan kommer att kosta vet ingen i dag. Bland annat krävs det resurser för att rekrytera nya lärare.

– Ingenting är gratis, säger Philip Brenner. Men förhoppningen är att

satsningen på IT ska löna sig på sikt. Vi har det lokala näringslivet och kommunen med oss.

Ett viktigt motiv är sysselsättningspolitiskt. Om den nya högskolan blir en framgång kan det gynna företagslivet och ge nya jobb. Förespråkarna talar om högskolan som en katalysator för IT-utvecklingen i Västsverige.

Stor satsning av Chalmers

Chalmers är snabbt med på noterna, och har beslutat att satsa på IT-forskning och en civilingenjörsutbildning med inriktning mot IT. Dessutom har Chalmers köpt fastigheter, mark och byggrätter på Lindholmen för 360 miljoner.

Från Göteborgs universitet har inga liknande initiativ tagits än. Vad som står klart är dock att flera av dagens utbildningar vid GU, som t ex informatik och datalingsvistik, ska ingå i den nya högskolan.

Bo Samuelsson har upprepade gånger protesterat mot att Västsverige får för få utbildningsplatser i förhållande till sitt invånartal. Han kräver därför en förstärkning av forsknings-

och utbildningsresurserna, men något löfte om extra resurser från regeringen har man ännu inte fått.

Hur ska Göteborgs universitet egentligen ha råd att satsa på en IT-högskola?

– Vi ska inte omfördela resurser inom GU, betonar Bo Samuelsson. Vi måste bevara bredden och mångfalden, det är det som är vår styrka. Det finns en bred IT-kunskap inom alla våra ämnesområden och den kunskapen ska vi ta vara på. Däremot finns det ett behov av att profilera fler utbildningar mot IT.

När det gäller det nära samarbetet med näringslivet har några varnat för riskerna med en "näringslivsriktad IT-högskola". Men Bo Samuelsson ogillar uttrycket.

– Det är en självklarhet att ha goda kontakter med näringslivet men vi måste samtidigt bevara universitetets frihet och oberoende.

Philip Brenner instämmer:

– Det är en balansgång. Vi får inte glömma bort att de flesta av universitetsutbildningarna leder till jobb i yrkeslivet. Men näringslivet dirigerar inte utbildningar, de lärt sig att det inte är lönsamt.

ALLAN ERIKSSON

KORTFAKTA/IT-högskola

Initiativet till den nya utbildningen kommer från Chalmers och Göteborgs universitet som tillsammans utvecklat planerna på en ny IT-högskola. Bakom projektet står också Göteborgs stad och Västsvenska handelskammaren.

Ansvarig för IT-projektet är Chalmersprofessorn Hans Björnsson, som fn forskar och undervisar vid Stanforduniversitetet. Om drygt ett år ska den nya IT-högskolan på Lindholmen vara igång.

Läkemedelsforskare med spetskompetens utbildas

En efterfrågad grupp: läkemedelsexperten. För att råda bot på bristen på forskare har en ny forskarutbildning dragit igång som ska stärka Sveriges ställning inom läkemedelsindustrin.

I HÖST STARTADE ett nytt forskarutbildningsprogram för läkemedelsutveckling "National Network in Drug Development", som finansieras av Stiftelsen för Strategisk forskning (SSF). Projektet koordineras från avdelningen för klinisk farmakologi vid Göteborgs universitet. Totalt har man fått 47 miljoner kr för en fyraårsperiod.

– Det som gör programmet unikt i Sverige är att det är ett samarbete mellan farmaci och klinisk farmakologi och mellan universitet och läkemedelsindustrin, berättar dr Bernt Everts som är studierektor för programmet.

Han menar att det är stor brist på disputerade forskare inom området läkemedelsutveckling.

– Det behövs 300 forskare fram till år 2002 och störst behov är det inom farmakologi, fysiologi och farmaci, enligt statistik från Läkemedelsindustri-föreningen. De som vi utbildar ska få spetskompetens inom läkemedelsutveckling – en resurs som saknas i dag.

Samarbete med läkemedelsindustrin

Tanken är att doktoranderna ska ha djupa kunskaper inom sitt område men också bred kompetens inom farmaci och klinisk farmakologi.

– De som går programmet blir läkemedelsexperten. De ska ha kompetens att utveckla och utvärdera nya läkemedel, nya patent och nya företag. Det är

vår förhoppning att forskarna under utbildningen knyter kontakt med läkemedelsindustrin.

I en första omgång har åtta doktorander antagits, de kommer från Lund i söder till Umeå i norr. Tanken är att programmet så småningom ska omfatta 25 doktorander och 10 postdoktorala tjänster.

Doktoranderna läser på sin hemort men samlas på olika platser i landet en gång om året för en tvåveckors kurs.

Forskarutbildningsprogrammet vänder sig främst till läkare och apotekare. Nästa ansökningstillfälle är den 1 april 2000, då bl a 15 doktorandjänster kommer att utlysas. De blivande doktoranderna knyts till olika forskningsprogram runt om i landet.

ALLAN ERIKSSON

Med kroppen som instrument

TEXT: KAJSA ASKLÖF
BILD: HILLEVI NAGEL

Först ville han bli dansare, sedan skådespelare, men tog vägen över matematik och fysik.

I dag är han professor i scenisk gestaltning. Hans språkkunskaper är en karta över hans liv, och det var inget mindre än en statskupp som förde honom hit.

SCEN 1: Högskolan för teater, opera och musikal, sjätte våningen, fikarummet. Kollega till huvudpersonen vänder sig till väntande journalist och säger:

– Jaså, du ska intervjuva Fero. Ja, han är ju färglös och ointressant.

Fero (huvudperson) kommer in i rummet. Kollegan vänder sig till honom och säger:

– Hej Fero! Jag sa just att du är så väldigt färglös och ointressant. (Gemensamt skratt)

Nej, färglös och ointressant är inte epitet som är förenliga med Frantisek Veres. Att han skulle vara det är en ironi som inte ens en främling kan missförstå.

Ett samtal med Fero leder ut på oväntade vägar, och rör sig obehindrat genom tiden och över Europa.

Frantisek Veres får sällan tala sitt modersmål ungerska, inte heller särskilt ofta styvmodersmålet slovakiska,

men svenska talar han dagligen för att lära ut ännu ett språk – teaterns.

När han var liten fick han höra sagor om hur tartarer, ungrare och rysar kom för att ta över landet i olika omgångar. Själv är han född till ungrare i Tjeckoslovakien just innan andra världskriget bröt ut.

– Jag har alltid varit utlänning.

Familjen levde i ett tysk-judisk-ungerskt kvarter. När tyskarna annekterade södra delen av Bratislava blev pappan deporterad till Tyskland för att bygga vägar. Han lyckades fly och samma natt som han kom hem flydde familjen till Budapest. Tre gånger under de närmaste åren fick familjen fly fram och tillbaka över floden Donau allt eftersom gränsen mellan Ungern och Slovakien flyttades.

Språken som Fero fick i sina unga öron var omväxlande ungerska, slovakiska och tyska. När han började skolan fick han också lära sig ryska.

SCEN 2: Professorns arbetsrum.

Ena väggens hyllor är fyllda av pjäsmanus. Andra väggens hyllor har ett mer traditionellt innehåll av pärmar om administrativa saker. Under en tid var han prefekt på skolan. En uppgift som klämde honom mellan två makter.

– Prefektskapet innebär att man ska

tjäna två gudar, en uppåt och en nedåt. Man ska vara administratör, förvaltare, bedömare och teaterdirektör i en akademikervärld. Det var helt uppåt väggarna, men det gick.

Teatern fanns inte självklart i hans hem (pappa var snickare och skomakare, mamma hembitråde, senare sjukgymnast), men Fero fann den ändå. När han som liten pojke lekte bakom huset i ruinerna efter kriget, blev det till en spelplats för hans och vännens kasperateater. Bakgården var en sophög som ingen ännu orkat rensa upp i, men pojkarna snickrade en scen, tog betalt och gav publiken sagor.

– Det var en spegling av en spegling, men högst verkligt och verkningfullt, säger Fero.

På gatorna fanns positivhalare som uppträdde, och när han följde sin pappa till kaféerna var det ofta någon som ställde honom på en stol och bad honom sjunga.

– Jag var tvungen att överrösta min tondöve far.

En kväll fick han följa med en kamrat till operan där hans mormor arbetade som biljettförsäljerska. De gav Rigoletto.

– Då mötte jag miraklet för första gången. Det var så förunderligt. De

sjöng, kramades och dödades – allt hände i min närhet men ändå på avstånd. Det var magiskt.

Upplevelsen satte sig i hans kropp.

Under 50-talet gick han i gymnasiet och upplevde en tid när nästan ingen vågade lita på någon annan.

– När du kom till skolan på morgonen och din kompis grät och sa att de hämtade pappa inatt, så behövde han egentligen inte förklara mer. Det är bättre att inte veta än att bli insyltad, tyckte de flesta. Så småningom blev man stum, folket blev mällöst. Så man kan släcka ljuset på olika sätt.

Fero marscherade med baklänges. Han ställer sig på golvet och visar rytmiskt hur. Han skrev in sig i partiets ungdomsförbund för att kunna studera på högskolan men väntade till sista stunden med att göra det.

– Jag var i mycket stark konflikt med den rådande politiken, utan att se mig själv som särskilt politisk. Men de lovade guld och gröna skogar, jag hade underklassens och arbetarfamiljens bakgrund och kunde inte måla det livet i rosa även om jag kunde se det i färg.

När Fero var femton ville han bli dansare, men kompisarna skrattade och kallade honom böj.

– Jag avstod frivilligt. Det var min bild av de andras bild av mig som ställde sig i vägen för mig.

Instället valde Fero skådespelarutbildningen i Bratislava där familjen nu bodde. Men att gå i skola i ett land där det råder politisk ofrihet är inte okomplicerat. Efter en tid på skådespelarutbildningen hoppade han av.

– Den hjärntvätten passade inte mig. Så jag sadlade om till något lättare: matematik och fysik.

Under utbildningstiden startades en experimentell teater-, mim- och dansgrupp i Bratislava. Den sökte två nya medlemmar, Fero hade övat in ett par nummer och fick en plats.

– Jag bestämde mig för att bara gå på vissa föreläsningar på skolan och repetera med teatergruppen på förmiddagarna.

Fero klarade både studierna och teaterrollen, men när det drog ihop sig till premiär blev det problem.

– I en planekonomi stakas vägen ut för dig.

”Konsten bevisar ingenting och uppenbarar en hel del”

För Feros del innebar det att han som nyutexaminerad matematiker, fysiker och lärare skulle jobba på en skola i en annan del av landet. Han bad om att få bli entledigad från den anvisade tjänsten. Det gick inte. Gruppledarna bad att han skulle bli entledigad från sin tjänst. Nej. Då sa Fero att han skulle göra som staten ville. Då gick det.

– Från den dagen la jag fysiken och matematiken på hyllan.

Med Milan Sladeks pantomimgrupp reste Fero både i öst och väst. Ända bort till Indien kom de, och under Pragvåren 1968 gästspelade de i Östersund.

– Det var första gången jag såg vita nätter på riktigt.

Efter gästspelet åkte Fero hem till Bratislava för att spela in film, hans kolleger åkte till Bulgarien för att sola. Då invaderade Warszawapakten under Sovjets ledning med fem arméer.

Gruppen hade kontrakterats för att komma och gästspela på Stadsteatern i Göteborg. Kamraterna i Bulgarien kontaktade Stadsteatern som tidigare hade gästspelet.

Fero flydde till Wien och väntade på inresstillstånd, innan han kunde fortsätta till Sverige. Stadsteatern upplevde han som en oerhört generös fann att komma till.

– Vi blev ömt mottagna under en tid när vi upplevde smärtan av att förlora vårt land och vårt språk. Jag trodde aldrig att jag skulle få träffa dem jag lämnat igen.

Efter gästspelet fortsatte gruppen att turnera i Sverige, tills Feros vänner bestämde sig för att flytta till Tyskland. Fero ville hellre stanna i Sverige och tänkte läsa numerisk analys på universitetet i Göteborg. Då dök det upp en roll som dövstum pojke på Stadsteatern.

– Jag hade tur och var redo.

Så småningom fick han fast tjänst som rörelseinstruktör, och fick ryss- och statistroller där det passade med hans brytning.

– Jag försmäddade inte de rollerna. Det var små fiskar, men de var goda.

En man som påverkat Feros teaterarbete är Yat Malmgren som undervisade i vad Fero kallar ”ett improvisations sätt som grundar sig på en systematik som har förankring i rörelse- och danskonsten samt talteatern”.

– Man skulle komma närmare kärnan om man kallade det rörelsepsykologi baserat på Labans och Carpenters forskningsgrunder.

Fero för till dramacentret och Yat Malmgren i London för att studera regi och teaterpedagogik och fick tillägna sig ännu ett språk. När han kom hem efter två år hamnade han i en valsituation. Pedagog eller skådespelare?

– Jag kan inte språket här så jag sadlade om till att undervisa. Det var mest beroende på språkbarriären, men jag har hela tiden fortsatt att frilansa som regissör, koreograf och pedagog.

Saknar han inte skådespeleriet?

– Så här är det: Vad kul det hade varit om det hade gått.

Som frilansande gästpedagog och regissör har han arbetat och arbetar både i Europa och USA.

SCEN 3: Studio A 307 Högskolan för teater, opera och musikal. Svarta sammetgardiner, blåmålad vägg. Fero ritade nio kryss på golvet. Ljuset faller in och visar att de mörka tilljorna slitits mest i mitten. Strålkastarna i taket speglar sig i pianots svartlackade yta. I ett hörn står en svart säng med mässingsknoppar, på stolarna sitter filmregielever som ska lära sig något om skådespelarnas utsatta situation.

Lådet i Feros skor knarrar lätt när han går fram och tillbaka, böjer sig, reser sig, vrider sig, gestikulerar. Han rör sig som en ung dansare, inte som en snart 62-årig man, och pratar hela tiden som om det brinner bakom orden.

Två regielever som för dagen agerar skådespelare uppmanas att behandla den situation de möter utan att försöka befalla över sin motspelare.

– Satsa blod, hjärna – allt som ni är!

– Prata inte tesar, tala erfarenhet!

– Har du aldrig sagt till någon att hon ska gå samtidigt som det gör ont i dig? Lyckliga människa!

Fingrarna formar olika tecken eller knäpper för att understryka det han just sagt.

– Det är livsviktigt att leva sin mening på scenen. It's so beautiful. Därför är skådespelarkonsten outgrundlig.

– Det är viktigare att lyssna och ge svar på tal än att snida ett tonfall.

Eleverna får röra sig mellan kryssen på olika uppgjorda sätt samtidigt som de säger sina repliker.

– Nu märker ni att placeringen i rummet har jättestor betydelse.

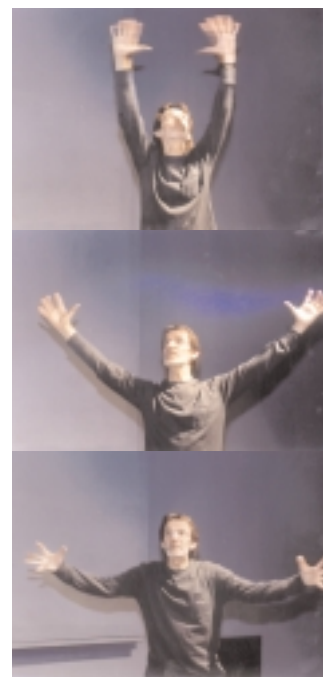
– Tyngdpunkten ska vara flexibel. Då blir det en ledigare gång.

SCEN 4: Åter på professors rum. Om skådespelarkonsten säger han:

– Skådespelaren ska vara vidlyftig och överskrida sina egna invanda gränser, men det är fortfarande utifrån sig själv man måste göra det. Man kan inte tala genom ombud. Visst är det oerhört sårbart? Vi skriver i vatten.

Den som ägnar sig åt det måste ha en längtan efter att förvandlas, säger Fero. Visst handlar det om att bli sedd, men att bli sedd som någon annan i en berättelse. Och det är snarare en fråga om att ge än att ta.

Fero tycker om sitt arbete, men har stora betänkligheter om hur konsten

ska kunna passa in i den akademiska och vetenskapliga världens mallar.

– För närvarande finns till exempel ingen representant för det konstnärliga fakultetsområdet i universitetsstyrelsen när det skärs i den stora tårtan.

Att forska inom skådespeleriet är inte detsamma som att forska inom fysik.

– Konsten bevisar ingenting och uppenbarar en hel del. Jag forskar hela tiden men den vetenskapliga forskningen har sina kriterier, och den konstnärliga utvecklingen andra.

Pengar som anslås till konstnärlig utveckling är en droppe i havet. Ända är det till konsten människor vänder sig när de hamnar i själfnöd och söker svar på stora livsfrågor.

Konstnärligt utvecklingsarbete är forskning på konstens villkor, och det är det Fero ägnar sig åt. Tillsammans med kollegerna tänker han förbättra grundutbildningen och har inte en tanke på pensionering.

– Jag tänker fortsätta att jobba så länge jag får.

Han är för ödmjuk för att säga att han lever efter ett motto, men en stråvan har han:

– Tänk om jag kunde leva i sanning. Tänk om jag slapp göra saker mekaniskt och häglöst utan mål och mening. Då skulle jag leva i sanning eller närmare den.

”Det är livsviktigt att leva sin mening på scenen. It's so beautiful. Därför är skådespelarkonsten outgrundlig.”

Vad kan vi veta om världen?

Under flera år har Lasse Berg rest i tredje världen. Ändå innebar återkomsten till Asien för några år sedan att han tvingades omvärdera mycket av vad han tidigare trott på.

BILDEN AV AFRIKA I Sverige, liksom i andra europeiska länder, var starkt positiv fram till mitten av 1800-talet. Sedan blev skildringarna alltmer rasistiska. Det hängde samman med att européerna lyckades tränga in i den afrikanska kontinenten och kolonisera den. På ett liknande sätt förändrades synen på Asien. I slutet av 1700-talet var Kina ett idealland, hundra år senare talade man om den "gula faran". Gemensamt för både de idealiserade och de hatiska rapporterna var att de hade väldigt lite med den faktiska verkligheten att göra.

Om detta berättade Lasse Berg i ett spännande föredrag med titeln "Vad kan vi veta om världen?". Resenären Berg nöjde sig dock inte med att redogöra för vad andra sett och skrivit. Utgångspunkten var de egna upplevelserna.

Berg blev tidigt äventyrslysten. Som 12-åring skrev han till Sten Bergman och erbjöd sig att följa med på dennes expeditioner. Brevet besvarades inte, men tio år senare begav sig Lasse Berg till Asien. Han kom därefter att under lång tid bo i Afrika. Först efter ett kvarts sekel reste han på nytt till Indien, Kina och Japan.

Han återsåg då en indisk by där man tidigare inte vetat vilket land man bodde i. Nu ställde man frågor om George Soros valutaspekulation och om kriget i f d Jugoslavien. Televisionen hade trängt ut till landsbygden.

Fattigdomen har minskat kraftigt i

Indien. Den ideologi som segrat där, liksom på andra håll i världen, är konsumismen. Detta har naturligtvis sina nackdelar. Men den ökade rikedom innebär att människor börjat förstå att de har rättigheter, att de äger sig själva. För en europeisk intellektuell är det lätt att romantisera enkla levnadsvillkor, men den fattige är oftast okunnig och lättmanipulerad.

Bergs nya möte fick honom att omvärdera många av sina tidigare uppfattningar. Han, liksom andra svenskar som på 1960- och 70-talet skrev om Asien, hade fel i det mesta. Att i dag ta del av Gunnar Myrdals beskrivningar av Asien är, förklarade Lasse Berg, som att läsa Alice i underlandet.

Många förutspådde att Indien skulle få en mycket dramatisk utveckling. Ännu värre var beskrivningarna av Kina. Mellan 1958 och 1961 drabbades landet av historiens värsta svältkatastrof. Men de svenska besökarna på 1960-talet skrev inte om detta. De sökte en utopi och trodde sig ha funnit den i Maos diktatur. Ingen anade att Deng skulle lägga om den ekonomiska politiken. Inte heller förutsåg någon det ekonomiska uppsvinget i länder som Taiwan, Hongkong och Singapore.

1960-talets rapportörer reste till Asien för att hämta information som kunde användas i den svenska debatten. De följde därmed ett mönster från tidigare resenärer. Bergs svar på frågan vad vi kan veta om världen var därför: inte så mycket. Han utslöt dock inte att framtidsreseschildringar kommer att vara mer korrekta.

DAVID ANDERSSON

"U-landsforskning", kallades det för tjugofem år sedan. Då bildades Sidas forskningsråd SAREC med uppdraget att stödja forskning om u-länder. I dag talar man hellre om forskning om världen, vilket avspeglar ett skifte i synsätten.

Vad har egentligen gjorts på området under åren och vilka utmaningar står forskningen inför idag? Det var – i koncentrat – temat för u-landskonferensen 2000 som arrangerades av internationella sekretariatet vid GU.

Omsesidigt beroende och gemensamt ansvar är ledorden i dag. Vi lever i en global värld, och som Sidachefen Bo Göransson uttryckte det: Världen behöver Sverige och Sverige behöver hela världen.

Filippinska risodlare provar nya redskap. Forskning om risodling har lett till högre avkastning och bättre anpassade redskap. Det är en bidragande orsak till att fattigdomen har trängts tillbaka i flera länder i tredje världen.

FAKTA/Forskning om världen

Konferensen "U-landsforskning 2000" arrangerades av internationella sekretariatet vid GU och Statens museer för världskultur på uppdrag av Sida – med anledning av att Sidas forskningsråd SAREC firar sitt 25 årsjubileum.

Cirka 250 forskare deltog på konferensen. Förutom föreläsningar med bl a Afrikakännaren Mai Palmberg och Journalisten Lasse Berg hölls ett 20-tal workshops och flera paneldiskussioner.

Förväntningarna överträffade

En mycket väl arrangerad konferens, kommenterar SAREC-chefen Berit Olsson.

– Det är första gången en så stor konferens om forskning kring utvecklingsländer arrangeras. Vi är mycket nöjda. Konferensen överträffade våra högt ställda förväntningar.

Maning till intellektuell kamp mot rasism

Att tuga ihjäl rasismens historia hjälper inte. Inte heller att hävda att rasbegreppet saknar vetenskaplig grund. Den intellektuella kampen mot rasism är viktig – men tar intellektuella verkligen sitt ansvar? undrade Mai Palmberg på konferensen om u-landsforskning.

Under nyårshelgen mördades 19-åriga Salih Üsel i Skogas utanför Stockholm. Det var ett i raden av många rasistiska illdåd som utförts i Sverige sedan slutet av 80-talet.

Kan vi blunda för det? Och vad har det med oss att göra? frågade hon.

– De våldsamma uttrycken för rasism beskrivs i massmedia som händelser i samhällets periferi, utförda av isolerade marginella grupper. Deras rasism anses

extrem och förvirrad, inte på något sätt ett uttryck för samhällets värderingar, sa Mai Palmberg, som är verksam på Nordiska Afrikainstitutet i Uppsala.

– Vi som utför forskning med internationella perspektiv har svarat dåligt – om ens alls på utmaningen att bekämpa rasism.

Mai Palmberg har gjort flera studier av bilden av Afrika i svenska högstadietexter. I en undersökning från 1987 kom hon fram till att skolböckerna inte lika konsekvent som i mitten av åttiotalet sopar rasismen under mattan. Generellt behandlar läroboksförfattarna rasism på två olika sätt. Ett är att betrakta rasism som ett uttryck för kolonialism, de vitas diskriminering av de svarta. Ett annat är

att helt enkelt tuga om rasismens ideologiska historia.

Det är häpnadsväckande att författarna är omedvetna om att rasismen spelat en roll i Västerlandets historia, menade Palmberg.

Bilden av rasism i dagens skolböcker är inte mycket bättre än tidigare. Ett exempel är hämtat ur en bok utgiven av Natur och Kultur. Bilden är från trettiotalets Nazi-Tyskland och föreställer SA-soldater som trakasserar ett par, där den ena partnern är jude, den andra tysk och icke-jude. Så här lyder bildtexten: "Nazisternas tal om raser är ovetenskapligt och skapar – medvetet – förvirring. Judar och tyskar tillhör olika folkslag, men samma ras, den vita". Det är ett grumligt påstående som antyder att

nazisterna ville utrota judarna fast de tillhörde samma ras, kommenterade Palmberg. I själva verket finns det bara en ras, den mänskliga rasen, förtydligade hon.

I skolböckerna finns ingen riktig beredskap att diskutera rasism om ideologi, menade hon. Rasismen blir bara en felaktig attityd, som omhuldas av ett litet fåtal. Rasismen görs därmed till en del av "det främmande".

Mai Palmberg drar slutsatsen att det behövs en genomlysning av rasläran, dess historia och ras som begrepp.

Det är inte enbart en uppgift för enstaka ämnen som idéhistoria, litteraturvetenskap och särskilda centrumbildningar kring etniska frågor.

ALLAN ERIKSSON

"Museion står för ett nytt sätt att tänka"

Visioner? Att utöka samarbetet med samhället i stort – med Hammarkullen och Biskopsgården till exempel – så att universitetet kan presentera sin forskning direkt men också lära sig av människorna i deras olika miljöer.

AMANDA PERALTA HAR just blivit föreståndare för Museion efter Sven-Erik Isacson.

Hon kommer från Argentina men har bott i Sverige i 22 år. Peralta är docent i idé- och lärdomshistoria och programansvarig för ett av Museions fyra forskningsprogram, "Globalisering, migration och identitet", där man bland annat tar upp frågor om hur människor identifierar sig i vår nya globaliserade värld.

Under ett och ett halvt år ska hon dela sin tid mellan forskningsprogrammet och tjänsten som föreståndare för Museion. Hon är påtagligt entusiastisk även om det ännu finns mycket kvar av de nya arbetsuppgifterna som hon inte hunnit sätta sig in i.

– Museion kommer att bli mycket betydelsefullt för universitetet och innebära en positiv förändring. Museion står för ett nytt sätt att tänka, och jag tror att vi kommer att bli en av de viktigaste förbindelseledarna ut till samhället.

De som studerar Museions olika kurser kommer från nästan alla fakulteter vid GU. Det är egentligen bara matematisk-naturvetenskapliga fakulteten som ännu inte finns representerad bland studenterna.

– De flesta av våra studenter är mellan 25 och 30 år men vi har också äldre yrkesverksamma studerande och en del pensionärer. Det gäller att överskrida gränser även bland studenterna, en medicinstuderande måste ju kunna prata med studiekamrater som läser till exempel samhällsvetenskap.

Museion kom till som ett bidrag från GU till Världskulturmuseet och meningen är att man ska samverka för att bygga upp nya tvärvetenskapliga utbildningar och främja den allmänbildande delen i universitetets uppdrag. Museion ska så småningom också få egna lokaler i Världskulturmuseet. Redan under första veckan som föreståndare för Museion har Amanda Peralta träffat museets representant två gånger så hon tror att samarbetet kommer att bli livligt.

– Det är viktigt för universitetet att hålla vägarna öppna både utåt mot samhället och inom universitetet. Museion är en tvärvetenskaplig enhet inom GU som inte är kopplad till en speciell institution eller fakultet, där man sysslar med alla olika aspekter av kunskapsförmedling.

Att vara idéhistoriker är kanske en bra utgångspunkt för den som ska verka tvärvetenskapligt?

– Kanske det, idé- och lärdomshistoria är ju väldigt brett. Det finns nästan oändligt många arbetsuppgifter för Museion, men allt hinner man tyvärr inte med.

EVA LUNDGREN

Amanda Peralta, ny föreståndare för Museion

FAKTA / Museion

I samverkan med universitetets institutier och statens museer för världskultur ska Museion bygga upp nya tvärvetenskapliga utbildningar, utveckla ämnesövergripande forskning om världens kulturella mångfald, främja kontakter mellan universitetet och det omgivande samhället samt utveckla en flexibel och ämnesövergripande verksamhet som lockar forskare och studenter från alla områden.

Museion har fyra forskningsprogram: Miljö, kultur och utveckling, Globalisering, migration och identitet, Makt, moral och kunskap, samt Materiell kultur och estetik.

Under vårterminen 2000 ges följande kurser:

- Hälsa: historiska och globala perspektiv
- Konfliktlösnings kulturkontext
- Studier i populariserad vetenskap
- Hållbar planet
- Kulturell mångfald och global etik
- Language and Identity

Museion driver också en seminariereserier som är öppen för allmänheten och som behandlar olika aktuella ämnen.

Biennial för matematiklärare

OM DU HATAR MATTE, kom hit! Vi ska omvända dig!

Orden är Göran Emanuelssons, projektledare för Matematikbiennalen 2000, som hölls den 27–29 januari. "Tid för matematik" hette denna Nordens största konferens någonsin för matematiklärare med över 5 000 deltagare och cirka 300 medverkande från sexton länder.

Och det fanns många som hade tid för matematik. Trängseln var stor bland alla travar med böcker och broschyrer, datorer med färgglada dataprogram, vykort med olika problem att skicka till vännerna, montrar med geometriska figurer att fundera över. Förutom olika utställningar kunde deltagarna gå på föreläsningar, seminarier och workshops.

Ämnen som "föräldrar – hinder eller resurs?", "musikalisk matematik?" och "dynamisk geometri" diskuterades.

Lärare från förskolan till gymnasiet, lärarutbildare och forskare fanns med bland besökarna. Även elever,

föräldrar och allmänheten var för första gången inbjudna till ett särskilt öppet hus under lördagen.

– Små barn kan också ha väldigt avancerade tankar i matte, även om de inte tänker i ekvationer, berättade Göran Emanuelsson. Därför har vi programpunkter speciellt avpassade för förskolelärare och vi hade gärna sett att ännu mer personal från just förskolan kommit hit.

– Sverige ligger bra till när det gäller matematik vid internationell jämförelse. Ända skulle vi kunna ta ett rejält skutt framåt med en relativt liten satsning, särskilt på flickorna som ofta väljer bort matteintensiva utbildningar.

Arrangör för biennalen var Nationellt centrum för matematikutbildning.

Nästa biennial kommer att hållas i Norrköping.

EVA LUNDGREN

Ny smidesverkstad. Den 26 januari inleddes bygandet av den nya smidesskolan vid Stenebyskolan i Dals Långed. Bygget invigdes av akademidirektör Gunnar Dahlström och Gunnar Johansson, ordf. i Stiftelsen Stenebyskolan. I höst ska smidesskolan stå klar. GU:s utbildning i smide är den enda i sitt slag i landet.

Den muslimska kvinnans situation – ett populärt uppsatsämne

frågor som "Hur kan du som kvinna försvara islam? Varför tar du inte chansen och förklarar hur det verkligen förhåller sig?"

Så var det inte på 70- och 80-talen. Visst, det fanns fördomar, men de bottnade ofta i total okunnighet och i regel gick det att tala eleverna till rätta, menar Näsström. I dag anser en folkopinion att den muslimska kvinnan är förtryckt och man har gott om argument för att bekräfta detta.

Komplicerat förhållande

– Det är klart att det förekommer kvinnoförtryck i den muslimska världen. Men frågan är om islam är orsak eller om islam är medel. Det är ett oerhört komplicerat förhållande, säger Britt-Mari Näsström och fortsätter:

– Man måste skilja mellan religionens bud och de rent kulturella betingelser under vilka kvinnan lever. I ett utpräglat manssamhälle spelar det ingen roll vilken religion man har. Förtrycket bärs upp av traditionen och med hjälp av religionen förstärks det.

"Enkelt för västvärldens kristna att projicera kvinnoförtrycket på islam och bli av med sin egen skuldbörda"

Men islam i sig är knappast mer kvinnoförtryckande än till exempel kristendomen. De är båda patriarkala religioner. En avgörande skillnad dem emellan är att kristendomen är utbredd i länder vilka haft en industriell revolution som banat vägen för ett mera jämställt samhälle, medan islam i mångt och mycket är utbrett i u-länder där man tydligare hänger fast vid en patriarkalisk struktur.

– Det är förstas enkelt för västvärldens kristna att projicera kvinnoförtrycket på islam och bli av med sin egen skuldbörda. Men vi får inte glömma att det inte var speciellt länge sedan kvinnomisshandel och hedersmord förekom inom lagens ram i Sverige.

Ondskan har bytt ansikte

Revolutionen i Iran och det landets konflikt med USA gav den negativa bilden av islam fritt spelrum. När kommunismen sedan föll behövdes en ny världsordning. Och det var det fundamentalistiska islam som fick ta över rollen som den stora ondskan i världen. I all sin enkelhet är det en logisk, självklar och saklig förklaring. En förklaring som Britt-Mari Näsström

Bland studenterna på religionsvetenskapliga institutionen är det populärt att skriva uppsats om islam. Speciellt med vinkling på den muslimska "förtryckta" kvinnan. Varför är det så? Och hur mycket har egentligen kvinnans situation med religionen i sig att göra?

TEXT: LARS NICKLASON
BILD: EVA STÖÖP

"Det har växt fram en föreställning om islam som en kvinnoföraktande religion. Det är förstas inte sant. Man kan inte dra alla schatteringar inom en mångfacetterad religion som Islam över en kam."

De första dök upp när boken "Inte utan min dotter" toppade försäljningslistorna i början av 90-talet. Sedan dess har de blivit fler och fler – studenter som på ett eller annat sätt engagerar sig i den muslimska kvinnans situation. Det är numer det överlägset mest populära ämnet att skriva uppsats om vid religionsvetenskapliga institutionen.

– I år skrivs ett tiotal sådana C-uppsatser, säger Britt-Mari Näsström, professor i religionshistoria.

Motreaktion mot fördomar

Det är nästan uteslutande unga kvinnor som engagerar sig. Inte sällan rör det sig om kvinnor som vill ut på ett feministiskt korståg sedan de sett hur illa deras muslimska medsyster behandlas. De flesta blir avrädda.

– Det har växt fram en föreställning om islam som en kvinnoföraktande religion. Det är förstas inte sant. Man

kan inte dra alla schatteringar inom en mångfacetterad religion som islam över en kam.

Uppsatsidéer som spänner över hela islam brukar därför lirkas ned till något mer konkret; som kvinnans ställning i koranen, ett visst land, familjerätt etc. Då brukar det fungera bra, menar Britt-Mari Näsström.

– Även om ämnet är överrepresenterat så ligger problemet egentligen inte i alla uppsatserna som skrivs. Med ett neutralt anslag blir de i slutändan en motreaktion mot fördomarna.

Det är just fördomarna som oroar Britt-Mari Näsström. Under det sena 90-talet tycker hon att de växt sig allt starkare. Förklaringen tror hon ligger i den stereotypa bild som media förmedlar av islam.

– Så fort det varit något på TV, senast var det ett virrigt reportage om kvinnlig könsstympning i Pakistan, så märker jag av det i undervisningen. För

”Många kommer hit och vill ha sina starkt rotade fördomar om islam konfirmerade och blir besvikna när det inte blir så.”

tycker att man borde ha med sig från gymnasiet, eller åtminstone ta till sig när man börjar på universitetet. Men det gör inte alla.

– Många kommer hit och vill ha sina starkt rotade fördomar om islam konfirmerade och blir besvikna när det inte blir så. Jag tycker det är lite underligt. Har man gått ut gymnasiet borde man ha en något sänär kunskap om vad vetenskap är, och att universitetet inte är ett politiskt institut.

”Smygrasism” på universitetet

Henrietta Stenman, 25 år, som skriver C-uppsats om Aisha – Muhammeds älsklingsfru – är inne på samma resonemang och berättar att hon först var ganska chockad över ”smygrasismen” på universitetet. Men nu förvänas hon inte längre. Har insett att man inte behöver vara så mycket mera upplyst ens om man läser på C-nivå. Det var en studiekamrats uttalande om att man inte kan förvänta sig att kvinnans situation i Sverige skall bli bättre så länge man tar in en massa muslimer som fick henne att välja uppsatsämne.

– Jag ville bevisa motsatsen. Söka mig förbi medias dramaturgi och ta reda på sanningen. Jag tror den västerländska kvinnan på många sätt är lika förtryckt. Men det syns inte. Det gör däremot den muslimska kvinnan som går i slöja.

Radikala inslag

I media likställs islam i regel med det fundamentalistiska islam. Men på senare tid har också olika radikala sidor inom den muslimska feminismen uppmärksammas i radioprogram som Människor och tro och Freja. Jonas Svensson, doktorand vid Lunds universitet och författare till boken *Muslimsk feminism*, tror det bottnar i en vilja hos kulturetablissemangen att inte framstå som kritisk mot en religion.

– Det finns en positiv inställning till religion som fenomen. Genom att lyfta fram den muslimska feminismen så får man möjlighet – utan att behöva kritisera religionen som sådan – att kritisera de former av islam som inte lever upp till internationella konventioner om jämställdhet. Och på så sätt skyddar man sig mot anklagelsen att vara kulturimperialist.

Att på så sätt tänka sig religionen som existerar utanför människans uttryck är också befängt, menar Jonas Svensson.

Vår uppgift att beskriva

– Det finns svenska debattörer som säger att kvinnoförtryck inte är förenligt med sann islam. Men då väljer man sida i den islamiska debatten. För problemet är att det inte finns någon enhetlighet hos muslimer i frågan.

Det finns faktiskt religiösa ledare i högt uppsatt ställning som hävdar att kvinnlig omskärelse är en plikt. Vår uppgift är att beskriva hur det ser ut, inte att välja sida och bedöma vilken av de här lokala formuleringarna som är sann islam, säger Jonas Svensson.

Intresset för muslimsk feminism bottnar också i att det är ett apart fenomen. Är det inte islamisk fundamentalism, extremism och våld som uppmärksammas i media så går det förstås bra med ett motsatt marginellt fenomen. Men islam som levd religion, ungefär som allmän kristendom i Sverige, skildras sällan.

– Den typen av islam är inte intressant. Där händer det ju inget. Man går till moskén och ber... Det är ju inte speciellt uppseendeväckande.

KRÖNIKAN

Titlar som förpliktigar

Jag har en bekant som fascinerar av titlar. När vi samtalar om olika ämnen och jag nämner ordet rektor eller dekan, kan man se hur hon får en drömsk blick. Skulle vi fortsätta och prata och jag säger ordförande, läkarstudenter eller jurister, så börjar hon hoppa av glädje.

– Åh, du har ett så fascinerande yrke, Poly. Vad spännande att du får träffa alla dessa människor!

Jag brukar titta på henne och ironiskt säga:

– Visst är det...

Visst är det spännande med titlar, än mer spännande är vad titlarna står för.

Rektor, om man tar det som exempel. Hans roll är att vara kapten på skeppet som heter Göteborgs universitet. Att leda och fördela arbetet. Ge tonen, förankra Visionen, ta de stora politiska diskussionerna. Detta enligt mig. Frågar man dekanen skulle han kanske svara att rektorns roll är att ta negativ kritik när allt går åt pipan.

Ser man sen på dekanernas roll anser jag att de spelar huvudrollen i den viktiga förankringsprocessen. Deras roll är att se till att de beslut som man tar på styrelsenivå på ett smidigt sätt når ut till hela verksamheten. En svår roll att vara mellancheef, där den egna linjen lätt kan komma i konflikt med omvärldens krav.

Under två års tid satt jag själv på titeln: studentrepresentant i GU-styrelsen. I mina ögon en utav de viktigaste titlarna. Inte för att jag var personen. Inte heller för alla fördelar som är förknippade med den titeln. Utan för att jag, tillsammans med de två andra studentrepresentanterna, hade den svåra men mycket givande uppgiften att föra fram studenternas åsikt i styrelsen.

Det har varit en mycket stimulerande uppgift. Rolig, mestadels, men också oerhörd krävande. Vi har lagt ner tid, engagemang, energi, sena kvällar, i vårt försök att se till att studentinflytande inte enbart förblir en formell studentrepresentation utan att det verkligen blir ett inflytande vårt namnet. Resultatet har inte lätt vänta på sig. I dag, skulle jag säga, är studenterna med i större delen av beslutsprocessen. I alla fall vad gäller den centrala delen av universitetet. Tyvärr finns det en hel del kvar att önska vad gäller längre ner i organisationen. På vissa institutioner, enligt mig, vet de knappt vad en student är för något. Detta är att beklaga.

I dag sitter jag med en ny titel. Ordförande för Göteborgs universitets studentkårer, i folkmun kallat GUS. Det är en titel som förpliktar. Jag skall precis som rektorn leda och fördela arbetet. Jag skall samordna, sammanfatta de politiska diskussionerna. Jag skall förankra besluten tagna av universitetets styrelse. Jag skall ansvara inför GUS styrelse. Ta all negativ kritik och ansvar när något går fel. Uppmuntra alla andra när det bär emot. Men det viktigaste av allt är att representera den samlade studentrösten gentemot universitet och samhälle. Som tur är har jag till min hjälp, förutom GUS styrelse, mina två vice ordföranden Helena och Fredrik.

Titlar i all ära, de titlar som jag är mest stolt över är mamma och student. De två orden säger mer om mig som person än alla andra av mig ovannämnda titlar.

POLY
Ordförande för
Göteborgs universitets
studentkårer (GUS), id
Studentkommittén

FOTO: ALAN ERICSSON

Elektroniska tidskrifter från Elsevier

1100 elektroniska tidskrifter från Elsevier är nu tillgängliga för GU. Via UB har Göteborgs universitet anslutit sig till det nationella avtalet med Elsevier.

Göteborgs universitet prenumererade i tryckt form på ca 180 av "elseviertidskrifterna" och får nu med detta avtal, under år 2000, tillgång till ytterligare 900 titlar från Elseviers förlag. Avtalet omfattar årgångar från 1997 och framåt.

UB:s elektroniska tidskriftsnehav har i och med detta kraftigt utökats och omfattar nu mer än 4 000 elektroniska tidskrifter.

I UB:s digitala bibliotek hittar du samtliga elektroniska tidskrifter som är tillgängliga för alla användare inom Göteborgs universitet.

OBS! De som lägger upp bokmärken på "elseviertidskrifterna" bör veta att adresserna på de allra flesta kommer att bytas i februari månad.

Vill du söka i de elektroniska tidskrifterna hemifrån?

För att komma åt de elektroniska tidskrifterna, eller UB:s databaser, hemifrån krävs att du är ansluten till Göteborgs universitets datanät GUNET eller att ditt modem är uppkopplat via TeleNordia-avtalet för studenter och anställda vid GU – eller att ditt modem är uppkopplat till GU:s eller Mednets modempool.

Andra Internetabonnemang

Har man andra Internetabonnemang än ovan nämnda kan man tyvärr inte nå UB:s databaser och elektroniska tidskrifter.

Frågor eller synpunkter

Har du frågor eller synpunkter på elektroniska tidskrifter kan du skicka ett e-postbrev till fulltext@ub.gu.se

Nya hemsidor

Förbättrad struktur och funktionalitet! Den nya enhetliga designen ger en ökad översiktlighet och tydlighet. Från den centrala ingångssidan hittar man generell information om UB men också länkar till specifika resurser och information från de olika biblioteks-enheterna.

All väsentlig information från våra gamla hemsidor är kvar, samtidigt som en hel del nya sidor lagts till. En bra sökhjälp är det nya INDEX som ligger överst i vår navigationslist.

De som har äldre (före 00-01-22) bokmärken/www-adresser till UB:s olika sidor kan dock få felmeddelande, eftersom stora delen av webben har omstrukturerats.

Adressen till den nya hemsidan är densamma som tidigare: www.ub.gu.se
Digitala biblioteket har adressen www.ub.gu.se/Gdig
webmaster@ub.gu.se tar gärna emot synpunkter och frågor.
Välkommen till UB – i egen fysisk person eller via nätet!

BIRGITTA STEVINGER
informationsbibliotekarie

Premiär för ny webbplats

Göteborgs universitets webbplats har fått ny design och ny struktur. I fortsättningen ska det bli lättare för dig att hitta det du söker.

REKTOR HAR ANTAGIT en ny struktur och profil för universitetets centrala sidor som i stor utsträckning utgår från användarens perspektiv. Den som söker information skall inte behöva känna till organisationen för att hitta rätt. Det gäller både dig som anställd och som student vid GU, men självklart även besökare utifrån.

Göteborgs universitet var ett av de första svenska universiteten med egen webbplats. Grafiken och strukturen infördes redan 1995, och blev då prisbelönad för sin grafiska utformning. Den gamla strukturen utgick i hög grad från den tidens organisation och behov. Sedan dess har mycket förändrats. Användandet av Internet som informationskälla

och kommunikationsväg har ökat explosionsartat.

I utvecklingen av en ny webbplats har särskild hänsyn tagits till universitetets mångfald. Redan på ingångssidan klickar du enkelt vidare till de olika fakulteterna, och därifrån vidare till de olika institutionerna.

Tanken är att det tydligt ska framgå att GU är ett sammanhållet universitet – med stor lokal frihet. Det innebär att alla GU:s sidor på sikt skall ha en grafisk signatur som markerar att hemsidorna tillhör Göteborgs universitet.

Eftersom kravet på aktuell information ständigt ökar har även en ny aktuellsida introducerats. Det

planeras även en ökad satsning på nyheter på webben.

Det kan dock vara värt att poängtera att lanseringen av en ny webbplats inte innebär att allt är färdigt med en gång. Mycket återstår. Nästa steg är att införliva fakulteternas och den gemensamma förvaltningens sidor i den nya strukturen och profilen.

Den nya webbplatsen har utvecklats av informationsavdelningen. Hittar du fel eller har synpunkter, så är du välkommen att höra av dig till webbansvarig Mikael Stoltz, e-post: Mikael.Stoltz@adm.gu.se

Några exempel:

Aktuellt

Vad händer vid GU? Här hittar du pressmeddelanden, GU Journalen, debattforum, öppna föreläsningar, konferenser, teaterföreläsningar, Universitets-TV och mycket mer.

Student / Utbildning

Allt som har med våra utbildningar och studentliv att göra: kurser, program, studieinformation, student-service och information om studier och praktik utomlands.

Forskarutbildning

Här finner du information om forskarutbildning samt länkar till respektive fakultets sidor.

Forskning / Utvecklingsarbete

Här hittar du databaser, kataloger, avhandlingar, pressmeddelanden och fakulteternas egna sidor om forskning och utvecklingsarbete.

Näringsliv & samhälle

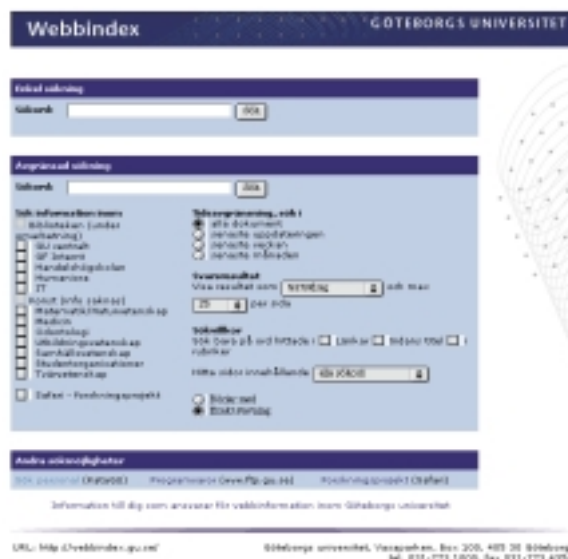
Universitetets kontakter med näringsliv och samhälle som t ex forsknings-service/EU-forskning, uppdragsutbildningar, skolsamverkan, GU Holding, Teknikbrostiftelsen mm.

Internationell samverkan

För dig som vill studera, forska, göra praktik utomlands eller vill ha information om GU:s internationella kontakter i övrigt.

Webbindex

Hittar du inte den information du söker? Använd webbindex – sökverket som söker information i alla hemsidor vid GU. Här kan du göra en enkel eller en avancerad sökning. Ju mer du utnyttjar avgränsningarna – desto bättre blir dina chanser att träffa rätt vid sökningen.

Nästa konferens i Varberg

Skräddarsydd konferensarrangemang med ramavtal.

Låt oss medverka till ett bestående minne för alla som deltar i Ditt konferensarrangemang.

Som en av Hallands största anläggningar skräddarsyr vi Ditt arrangemang utifrån våra förmånliga helpensionspaket!
För förutsättningslös offert - Prata med Maria eller Marie!

BEST WESTERN
VARBERGS STADSHOTELL
Tel. 0340-69 01 00, fax 69 01 01.

Låt nästa konferens bli den bästa!

Epost: varbergs.stadshotell@draupner.se. Internet: www.draupner.se

Varbergs Stadshotell är en av universitetets ramavtalsleverantörer.

25 årsjubileum för matematiktidskrift

NÄMNAREN, Nordens största tidskrift för matematiklärare, fyller 25 år. Grundaren, som lett och utvecklat tidskriften under alla år, heter Göran Emanuelsson.

Han arbetar vid Nationellt centrum för matematikutbildning och har, förutom Nämnaren, också grundat Nordens första forskningstidskrift i ämnesdidaktik, NOMAD. Han har också utvecklat modeller för grundutbildning av matematiklärare och är projektledare för Matematikbiennalen. Dessutom har han skrivit läroböcker.

Kan du berätta om hur Nämnaren kom till?

– Från början bestod tidskriften bara av stencilar som vi skickade till lärare och skolor för att stimulera till idéutbyte och utvecklingsarbete. Men stencilerna blev snabbt populära och skolorna ville abonnera på tidskriften. Nu har vi närmare 5 000 abonnenter och det är de som bekostar tidskriften – vi har under dessa 25 år inte fått några större bidrag utifrån.

– I Nämnaren har vi försökt utmana traditionen. Vi har sökt visa på hur eleverna på enkla och intressanta sätt kan lära sig mer matematik än vad vi kanske hittills trott.

Hur då?

– Matematikundervisningen behöver bli mer problemorienterad. En

utbildad handledare kan leda och stötta eleverna, få dem att vilja nysta i problemen och fundera vidare. Eleverna ska inte bara kunna rabbla formler, de ska framför allt förstå vad formlerna betyder och kunna använda dem.

– I Sverige har vi inte satsat särskilt mycket på utbildning av matematiklärare. Sverige är till exempel det enda nordiska land som saknar professor i matematikdidaktik. Ändå kan man förbättra utbildningen i ämnet på alla nivåer, från forskolelärare och upp till högskolan.

– Och att satsa på matematik är viktigt eftersom ämnets betydelse bara ökar. Det var bland annat därför vi kallade årets matematikbiennial "Tid för matematik". Inte bara naturvetare utan också ekonomer och samhällsvetare behöver matematik för att till exempel kunna göra prognoser och bygga modeller.

Hur ser framtiden ut för Nämnaren?

– Vi tänker göra en hemsida som ska bli ett komplement till tidskriften. Där kommer att finnas problem som kanske kan göra eleverna nyfikna på matte och stimulera till gemensamma upptäckter av lärare och elev. Kombinationen tidskrift och aktiviteter på nätet tror jag kan bli väldigt intressant.

EVA LUNDRÉN

Göran Emanuelsson leder nordens största tidskrift för matematiklärare.

Personallytt

NYA PROFESSORER

Marja-Riitta Taskinen, nordisk professor i medicin
Lena Rossander-Hulthén, professor i klinisk nutrition med inriktning mot human spårämnesforskning

Lars Sennerby, professor i handikappforskning

Mats Sandberg, professor i biokemi

Håkan Nygren, professor i histologi

Ian Milson, professor i obstetrik och gynekologi

Henrik Hagberg, professor i obstetrik och gynekologi

Jan-Olof Karlsson, professor i histologi

Elisabeth Hansson, professor i gliacellforskning

Gösta Granström, professor i öron-, näs- och halssjukdomar

Per Elias, professor i medicinsk och fysiologisk kemi

Jan Wennström, professor i parodontologi

Jan Olsson, professor i odontologisk teknologi

Mats Jontell, professor i endodonti med oral diagnostik

Claes-Göran Emilson, professor i cariologi

Lisbeth Larsson, professor i litteraturvetenskap med inriktning mot genusforskning

Anders Wiklund, professor i musikdramatik med källkritisk gestaltning

Gunnar Eriksson, professor i kör och kördirigering

NYA DOCENTER

Bente Molau, docent i systematisk botanik

Björn Andersson, docent i intermedicin

Jia-Yi Li, docent i neurobiologi

Måns Henningson, docent i teoretisk fysik

Dinko Chakarov, docent i fysik

Mats Halvarsson, docent i materialvetenskap

Gunnel Hensing, docent i socialmedicin

Ann Hellström, docent i experimentell oftalmologi

Thomas List, docent i klinisk bettfysiologi

På grund av många nyförordnaden vid årsskiftet har vi dessvärre inte plats att publicera hela listan. Vi hänvisar därför till aktuelltidsidan på GU:s webb, där alla förordnaden finns med: www.gu.se/aktuellt

Notiser

När du vill boka konferenser eller gästbostäder

Konferenslokaler i Ägrenska villan (Hagåsplatsen 2) och Ekmanska villan (Ekmansgatan 7), telefon: 773 4635, vardagar kl 09.30-11.00, 14-15.30. För bokning av gästbostäder ring: 773 4638, vardagar kl 08.00-16.30. Gemensamt faxnummer för båda bokningarna är: 773 4638

Glöm inte att ändra adress!

Varför tar posten så lång tid? Ja, det kan bero på att du har glömt att meddela adressändring. I så fall kan det dröja flera dagar innan posten når dig. Trots att det var två år sedan GU ändrade sin adress till postnummer 405 30 är det fortfarande en stor del av den inkommande posten som sorteras under det gamla numret 411 24.

Tillfälliga forskningslokaler uthyres

Lediga forskningslokaler finns på St Pauligatan, nära Redbergsplatsen. Ta kontakt med docent Birger Trollfors eller dr Elisabeth Bergfors, tel 84 58 48, fax 84 58 79, e-post: birger.trollfors@medfak.gu.se

Prisbelönat examensarbete

Maja Lindquist, institutionen för miljövetenskap och kulturvård, har tilldelats andra pris på 30 000 kronor i tävlingen Unga byggforskare -99.

Maja Lindquists examensarbete heter "Spånplattornas triumf. Historier om 1970- och 1980-talens renoveringar. Bakgrund, genomförande och konsekvenser" och beskriver hur bostadsbeståndet omvandlats under de senaste decennierna och vilka konsekvenser detta medfört för miljön. I motiveringen betonas att Maja Lindquist vågat ställa kontroversiella frågor om varför ombyggnad ofta skett på ett så ovansamt sätt.

– Jag har bland annat undersökt varför man under en viss period valt att renovera i stället för att bygga nytt och vad de politiska och ekonomiska krafterna haft för betydelse för olika trender inom byggandet, säger Maja Lindquist.

Hon arbetar för närvarande på ett projekt i Länsstyrelsens regi om efterkrigstidens bebyggelse som så småningom ska resultera i olika utställningar.

Sammanlagt fem unga forskare har belönats i tävlingen som arrangeras av Byggnadsrådet och Boverket.

Gästkrönikan

En vänlig form av dödsdom

Det började med ett telegram om att mannen befann sig på ett finskt fartyg. Själv var han flykting från Österrike och hade hamnat i Belgien. Detta var 1934. Av telegrammet framgick att han var på väg till finska fronten mot Sovjet. På så sätt hoppades han kunna motarbeta nazisterna. Det var hans dröm att få stopp på deras framfart.

När jag såg på mannen fann jag snart att han inte var i sådan form som krävs för att slåss. Han var märkt av flykten och huvudet darrade ideligen, ideligen. Till yrket var han läkare och hade hjälpts av arbetare i Österrike att fly. Själv hade han i smyg, eftersom han som jude var förbjuden att arbeta, hjälpt arbetarna.

Nu var hustrun ensam kvar i Wien. Hon var för övrigt inte judinna och kunde hanka sig fram på egen hand. Deras enda barn, en 11-årig flicka, hade sänts till ett barnhem i Göteborg som upprättats för flyktingbarn. Detta var i kristallnattens tid då alla befann sig i chocktillstånd. Det hade kostat honom stora pengar att komma in i Belgien utan tillstånd. Hans packning var minimal och bestod i stort sett av Dostojevskijs Bröderna Karamasov eller kanske var det Idioten. Hans instrument hade smugglats ut av hustrun så att han kunde arbeta som läkare, fastän utan att ta betalt. Hans sista pengar hade gått till att muta sig ombord på den finska båten, som skulle föra honom till krigsfronten.

Kyla och is tvingade båten att söka hamn i Helsingborg. Telegram hade meddelat mig vad som höll på att ske. Jag fick tag på flickan och reste ner till Helsingborg för att de två skulle träffas. Som jude och flykting tvingades han i land och placerades i fängelse-

håkte. Där umgicks vi. Flickan fick besöka fadern varje dag och det gjorde honom mycket gott.

I övrigt vistades hon hos mina släktingar, som hade en jämnårig flicka.

Det blev ett ganska underligt liv. Jag stod i ständig telefonkontakt med olika personer och myndigheter för att förhindra att mannen skickades tillbaka till nazisterna. Samtidigt satt mannen och jag och diskuterade med varandra, han sittande på cellens enda möbel – en bäddsoffa – och jag på klosettlocket. Där diskuterade vi politik, filosofi och andra problem.

En dag var det klart. Båten skulle gå utan honom och myndigheterna förklarade att han skulle föras till häktet i Göteborg i avvaktan på vidare befordran. Vi åkte alla tre dit i en polisbil. Flickan tyckte det var spännande men också otäckt. Han fick stanna i Göteborg ganska länge och ofta besöka flickan på barnhemmet i sällskap med en polis. Besöken hade ett speciellt värde för honom. Barnhemmet ljöd av skrätt och vanligt flickprat. Där fanns inte heller den ohyra som var en ständigt plåga i fängelset. Även jag fick vid ett tillfälle en "panka" eller – om ni så vill – en vägglus med mig hem.

Alla förhandlingarna till trots fick han inte stanna i Göteborg. Han skulle ut ur landet. När det kom till kriterier ville man inte ta emot honom i Finland utan han skulle tillbaka till Belgien. Förgäves bönade och bad jag om tillstånd för honom att stanna i Sverige. Han var ju en skicklig läkare och skulle kunna göra nytta för sig. Men Sverige ansåg sig inte ha plats så han sändes iväg. Hans darrningar i kroppen blev värre och värre. Men sådana "bagateller" tog man inte hänsyn till.

Nu började en ny jakt efter honom. 1940 hamnade han i franskt fängelse och blev något slags fånge i södra Frankrike, där han skulle lasta sten på järnvägsvagnar. I breven till dottern talade han om att han nu var starkare än någonsin, fastän hans stil skvallra-

de om att händerna darrade mer än någonsin. När sommaren 1942 kom hoppades han på att få ett svar på sina ansökningar om hjälp till USA. Meddelandet berättade att ett s k affidavit från USA snart skulle komma, men när det äntligen var färdigställt var han på nytt på väg – "encore en France" stod det i ett brev, som antydde att nu hade den sista resan börjat. Han hade tillsammans med andra flyktingar stuvats in på ett lasttåg som gick till Polen. I ytterligare ett brev bad han mig hälsa fängvaktaren i Helsingborg och tacka för all omsorg denne visat honom. Vakten hade varit bekymrad över hans daliga aptit. Den vänligheten kunde den flyende inte glömma.

Breven blev inte många. Han hamnade tillsammans med 100 000 slavar-

betare i flyktinglägret Blechhammer, anslutet till Auschwitz. Slavarbetarna hade Vichyregeringen lovat Hitler. Från lägret gick marschen vidare till nästa läger. Det var en dödsmarsch. Hans marsch slutade i staden Weimar, en gång ett kulturens högsäte men vid hans död behärskat av nazisterna.

Nu skall vi enligt regeringsbeslut erinras om förintelsen. Denne läkare var en av dem som sändes i döden sedan Sverige avvisat honom.

INGRID SEGERSTEDT WIBERG

